THE HEBREW JOURNAL
דער אידישער זשורנאל
THE HEBREW JOURNAL
Published by
JOURNAL PUBLICATIONS OF TORONTO, LIMITED
542 DUNDAS ST. WEST, Telephones: ADelaide 7424-7425
NATHAN FRIEDLAND, President.
Only Daily Jewish Newspaper in the Province of Ontario.
Subscription Rates: $6 PER YEAR $3.50 SIX MONTHS
Single Copy—3 cents.
Entered as Second Class Mail Matter at C. P. O., Toronto, January 22nd, 1913.

UNITED PRINTING TRADES UNION LABEL COUNCIL REGISTERED 25

אריסטיד בריאַן

געשטאָרבען אריסטיד בריאן.

געשטאָרבען דער גרויסער פראנצויזישער פּאָליטיקער, דער פאָטער פון די פאראייניגטע שטאָטען פון אייראָפּאַ, א פלאן וועלכען ער האָט נים געקענט דורכפירען.

אריסטיד בריאן, וועלכער איז צוועלף מאָל געווען דער פרעמיער פון פראנקרייך און האָט פינף און צוואנציג באזונדערע מאָל געהאלטען פאר־שיידענע פּאָרטפאליאָס אין באזונדערע פראנצויזישע קאבינעטען, איז ביי זיין לעבען שטאַרק קריטיקירט געוואָרען און וועט געוויס נים ווייניגער קריטיקירט ווערען אין די אנאַליזען וועגען זיין לעבען און פּאָליטישע טעטיגקייט צאָך זיין טויט.

איינס וועלען צוגעבען פריינט און געגנער, אז בריאנ'ס פּאָליטישע קאריערע איז געווען אָן אונבאפלעקטע. זי איז קיינמאָל נים באפלעקט גע־וואָרען פון פערזענליכע נוצען און מאָטיוון, נים ווען ער האָט אָנגעהויבען אלס פייערדיגער סאָציאליסטישער דעפּוטאַט אין פראנצויזישען פּאָרלאמענט, און נים אלס מיטגליד אפילו אין קלעמאנסאו'ס קאבינעט.

בריאן, דער סאָציאליסט, האָט זיך אנטוואנט צו לעבען מיט סאָציאָ־ליסטישע טעאָריעס. אים האָט געצויגען מער צו רעפאָרמיסטישע פראָק־טישקייטען. ער האָט געהאלטען פון דעם ענגלישען גלייך־וואָרט: "איין פוי־געל אין האנט איז בעסער איידער צוויי אין וואלד". און אויף דעם דאזיגען געביט האָט ער מער ווי וועך עס איז אנדערש, דערגרייט.

וואָלט געקענט א פאָרגלייך געמאַכט ווערען צווישען ראמזי מעקדא־נאלד און אריסטיד בריאן, וואָלט מען געקענט זאָגען, אז בריאן, נים זיי־ענדיג קיין מיטגליד אין דער סאָציאליסטישער פּאָרטיי, האָט אלס פרעמיער און מיניסטער פון פראנקרייך מער אויפגעטאָן פאר דער אידעע פון סאָציי־אליזם, איידער מעקדאנאלד אלס סאָציאליסטישער פרעמיער.

אזא פאָרגלייך וואָלט אָבער געווען אָן אומגערעכטער, איבערהויפט וואָלט דערמיט באגאנגען געוואָרען און אומרעכט צו מעקדאנאלד'ן. ביידע האָבען געלעבט אין באזונדערע לענדער און אונטער שטאַרק פאַרשידענע אומשטענדען.

בריאן האָט א סך געטאָן פאר פרידען. און נעמט מען אין אַכט, אז ער האָט געלעבט אין פראנקרייך, איז געווען א מיניסטער און א פרעמיער אין א לאנד, וועלכע האָט געזוכט נקמה צו נעמען פון דייטשלאנד, און האָט סוף־כל־סוף די נקמה דערגרייכט, דאן קען מען גענוי אָפּשאַצען וואָס בריאן האָט געטאָן, און וויפיעל ער האָט זיך געדאַרפט אָנשטרענגען צו באוועגען די זיינדייכע נקמה זוכענדיג אין נקמה דערגרייכענדיגע פראנקרייך צו אויסשטרע־קען א פרידליכע האנט צו דער באזיגטער און צושטעמפּערטער דייטשלאנד.

עס וועט נעמען א לענגערע צייט איידער די וועלט וועט קענען גענוי אָפּשאַצען בריאנ'ס טעטיגקייט אויפ'ן געביט פון שלום אויף דער וועלט. עס וועט אויך נעמען א לענגערע צייט אָפּצושאַצען דעם פאַרשטאָרבענעם שטאָטסמאַן אלס מענש און אידעאליסט. איין זאַך ווייסען אָבער צוויי לענדער יעצט:

פראנקרייך ווייסט, אז זי האָט פאַרלוירען נים נאָר א גרויסען זון אירען, נאָר אויך אָן איבערגעגעבענעם זון. און דייטשלאנד ווייסט, אז זי האָט פאַרלוירען א גרויסען שטאָטסמאַן.

דער אייביגער חסרון פון מערהייטען

די רייבונגען צווישען די קאַטאָליקען און פּראָטעסטאַנטען אין קאנאדע, איבערהויפּט אין די פּראָווינצען אנטאריא און קוויבעק, הערען קיינמאָל נים אויף. און דריקען זיך אויס אויף פאַרשיידענע אופנים. אין אנטאריא דריקט זיך דער קאַמף אויס אין די באזונדערע שולען.

לויט די געזעצען פון לאנד, זיינען קאָנפעדעראַציע, האָבען די קאַ־טאָליקען באזונדערע שולען אין די פּראָווינצען וואו זיי זענען א מינדערהייט און וואו זיי פאַרלאַנגען עס. זיי האָבען אויך דאָס רעכט זיך צו באַנוצען מיט דער פראנצויזישער שפּראַך אלס די אונטערריכטס־שפּראַך. אָבער נים אכטעדיג דעם דאזיגען געזעץ, קומען דאָך אָפט פאר פייבונגען.

פריש איז נאָך אין זכרון דער קאַמף, וועלכען די אידען האָבען אָנ־געפירט אין מאָנטרעאל פאר דאָס רעכט צו האָבען א דעה אין די פּראָטעס־טאַנטישע (וועלכע זענען אין קויבעק סעפּאַראַטע) שולען. וואוהין זיי שי־קען זייערע קינדער און צו וועלכע זיי צאָלען, אָדער אין גאנצען האָבען באַ־זונדערע שולען. די פּראָטעסטאַנטען וועלכע זענען די מינדערהייט אין קוויבעק, האָבען געקעמפט געגען די אידען, וועלכע זענען פון די פּראָטעסטאַנטען באמת אלע מאָל געקריי־וועט געוואָרען.

אין אנטאריא ווידער, וואו די קאַטאָליקען זענען אין דער מינדערהייט, פאַרגעסען שנעל די פּראָטעסטאַנטען, אז זיי ווילען שטאַרק נים ליידען קיין אונטערדריקונג אין קוויבעק און פירען אָן אמת'ן "קריי־צוג" געגען די סעפּאַראַטע שולען.

האָט נאָך דער צוויי־שפּראַכען קאַמף אין אנטאריא נים אויפגעהערט. אפילו דער מילדער פונקט 17 אין דעם בילינגואלען געזעץ, וועלכען דער פרי־הערדיגער פרעמיער פירגוזאָן פון אנטאריא האָט פאַרגעלייגט, איז שטאַרק באקעמפט געוואָרען.

די קאַטאָליקען, וועלכע האַלטען אויף באזונדערע שולען אין אנטאריא, באַצאָלען אליין פאר דער דאָזיגער אויפהאַלטונג. אלס שטייער צאָלען באַ־צאָלען זיי מער, וויפיעל עס צאָלען די, וועלכע שיקען זייערע קינדער אין די אלגעמיינע פאָלקס שולען. דאָרף דאָכט זיך, קיינער נאָר נים האָבען גע־גען דעם.

פאַרדריסט אָבער די פּראָטעסטאַנטען פאַרוואָס די קאַטאָליקען האָבען באזונדערע שולען. די זעלבע פּראָטעסטאַנטען, וועלכע פאָדערען באזונדערע שולען אין קוויבעק, וואו זיי זענען א מינדערהייט. א מאָדנער ווידערשפּרוך, אָבער דאָס איז א פאַקט.

א גרויסער טייל פון דער פּראָטעסטאַנטישער פרעסע אין אנטאריא הערט נים אויף צו אַטאַקירען דיבאזונדערע שולען און שטעלט זיך פאַר קיין זאַך נים אָפּ. נים אכטעדיג וואָס עס גיט צו, אז לוים'ן געזעץ האָבען די שולען א רעכט צו עקזיסטירען.

דאָס, וואָס עס רעדט ארויס פון דער פרעסע, אז די מורא פאר דער מינדערהייט. די מורא צו פאַרלירען די מאַכט. דער שטאַרקער ווילען אריינצואוואָרפען אלע מינדערהייטען אין איין גרויסען שמעלץ־טאָפּ. ווען עס קומט אָבער צו זיך אליין, ווייל מען בלייבען א מינדערהייט און זיך נים אסימילירען.

דער אייביגער חסרון פון נים וועלען זעהן אייגענע פעהלערען און דעכטפערטיגען אלעס וואָס מען טוט אליין.

ווען א גוי זעהט

פון שמש.

לאנג לעבען זאָלען די גויים, א דאנק זיי דערוויסען מיר זיך אמאָל וואָס מיר אליין טוען. ווען נים זיי, ווער ווייסט וואָס פון אונז וואָלט געוואָרען. מיר וואָלטען אָדער פאַרשימעלט געוואָרען אין אונזער אייגענעם שטויב, אָדער מיר וואָלטען, חליל, ארויס לתרבות רע.

פון וואנען, א שטייגער, וואָלט די וועלט געוואוסט, אז אין דייטשלאנד זע־נען פאראן אָסט־אידען און מערב אידען, און וואָס איז דער אונטערשייד צווישען אזעלכע אידען, ווען נים דער "הייליגער צריק" היטלער מיט זיינע משרתים.

א דאנק דער פּראָמינענץ, וואָס היט־לער גיט די אידעלאָך, ווייסט די וועלט, אז אין דייטשלאנד זענען פאראן אידען, וועלכע האָבען פאַרקויפט די גאנצע דייטשע מלוכה צוזאַמען מיט ווילהעלמ'ן פאר א טמטמון מיט גאָלד, און אז די זקני ציון האָבען ארויסגענעבען א באַפעהל צו אלע אידען אויפצוזאַמלען דאָס גאנצע געלט פון דייטשלאנד דורך רעפּעראַציעס, וועלכע זאָלען אריינגעלייגט ווערען ביי ראָטשילד'ן אין באנק, און אז אין דייטש־לאנד וועט מעהר קיין איין פעניג נים זיין, וועלען די אידען אָפּקויפען די גאנצע מדינה פאר הונדערט מאַרק און וועלען דייטשלאנד אריבערפיהרען קיין פאָלעס־טינע.

די אידען דאַרפען דייטשלאנד אין פאָלעסטינע, ווייל די אראָבער לאָזען זיי נים קויפען קיין באָדען, און דורך אריינ־נעהמען דייטשלאנד אין פאָלעסטינע, וועל־לען זיי האָבען גענוג באָדען צו "באָדען־זיך".

מיר אידען ווייסען עס. דאָס ווייסט ביי אונז אפילו א קינד אין וויג, אָבער פון וואנען וואָלט עס די וועלט געוואוסט, ווען היטלער וואָלט עס נים פאנאנדערגע־פּויקט?

נעהמט, למשל, אָן אנדער זאַך: —

שוין עטליכע יאָהר ווי די צייוניסטען לויפען ארום צווישען די אידען און דער־צעהלען זיי, אז די חלוצים טוען אויף וואנדער אין פאָלעסטינע, אז א מדבר איז אין א בליהענדען גאָרטען פאַרוואנדעלט געוואָרען, אז זומפּען וועלכע האָבען מאַ־לעריע פאַרשפּרייט, זענען דורך בלוט און שוויים פון אונזערע חלוצים פאַרוואנ־דעלט געוואָרען אין בליהענדע קאָלאָניעס און וואנדערבאַרע שאַסייען.

פאַרשטעהט איהר דאָך, אז ווען ציר־ניסטען דערצעהלען עס, לאָזט זיך די זאַך נים גלויבען. וואָס־זשע, זיי, די ציוניס־טען, וועלען אויסגעהן שריינען, אז פאָ־לעסטינע טויג נים. אז דער גאַנצער טאָ־ראַאָס מיט די חלוצים איז נים מעהר ווי ארויסצוציהען עטליכע דאָלאָר פון אמע־ריקע? זיי וועלען דאָך עס נים זאָגען, דאַרף דאַריבער א איד א "חכם" אליין לערנען דעם פשט, אז ווי באַלד זיי, די ציוניסטען זאָגען אזוי, איז א סימן, אז עס איז דער היפּך.

ווער פאַרשטעהט דען נים אזא איינ־פאַכע "לאָגיק"?

האָט אָבער נאָט געהאָלפען און פון טאָראנטאָ איז ארויסגעפאָהרען א גוי, וועלכער הייסט גאָרדאָן סינקלעיר. ער איז, פאַרשטעהט איהר מיך, א קאָרעספּאָנדענט פון דער היגער אוועגט צייטונג "די סטאַר", און מאַכענדיג א טור איבער קליין אזיע, איז ער אריינגעפאָהרען אין פאָלעסטינע, און ווען ער האָט דערזעהן וואָס דאָרטען טוט זיך, האָט ער כמעט אויסגעשריהען:

"וואונדער איבער וואונדער! די אידען האָבען פאַרוואנדעלט א בלאָטע, א זאַמפּ, א מדבר אין א גן־עדן. גאַנץ אייג־פאַכע אידען, מענשען וועלכע האָבען עס געטאָן. די מענשען, אָבער, וועלכע האָבען עס געטאָן, האָבען אין זיך אזא וויטאַליטעט, וועלכע הייסט מסירת נפש, אידעאַל, גרייט זיך מפקיר צו זיין, אבי בויען א לאנד פאר א פאָלק.

"זיכער איז, שרייבט סינקלעיר, אז קיין פאָלק האָט עס נים געטאָן, אפילו נים די פיאָנערען פון אמעריקע און קאַ־נאָדע, ווייל יענע פיאָנערען האָבען אנט־וויקעלט די לענדער פאר זיך, האָבען גע־זוכט אייגענעם גליק, און די חלוצים טוען עס פאר זייער פאָלק".

ווי געפעהלט אייך עפּעס אזא גוי?

מאָדנע מענשען די גויים, טאָמער האָבען מיר עפּעס אין זיך, מוזען זיי עס אויסגעפינען. אלע "בלבולים" טראַכטען זיי אויס אויף אונז.

און יעצט, אז א פּראָסט־פּשוט'ער ערל האָט עס געזאָגט, כאַפּט זיך רב יודעל אז עס איז פאראן א לאנד אויף דער וועלט, וועלכע הייסט פאָלעסטינע, און אז דאָס איז גאָר א וואוילע מדינה, אז אידען פאָהרען אהין זיך באזעצען און בויען די אלט־נייע היים, און עס שאַדט נים, מען מעג אזא ענין אונטערשטיצען. עס איז געווים א גוטע זאַך, אפילו גויים, וועלכע זענען נים קיין ציוניסטען גיבען עס צו.

נו, איז נים גוט צו זיין א גוי?

אריסטיד בריאַן, דער ראַדיקאַל און פּאַטריאָט

פון מ. גירסאָון.

א קאָלירפולע און אימפּאָזאנטע פי־גור, פריהער אין די פראנצויזישע ראַדי־קאַלע קרייזען, שפּעטער אין פראנצויזי־שער פּאָליטיק און ענדליך אין דער וועלט פּאָליטיק איז געווען אריסטיד בריאן, דער נאָר וואָס פאַרשטאַרבענער פראנצויזישער שטאַטסמאַן.

אין דעם ווייטען וועג, וואָס עס האָט געראַרפט דורכמאַכען דער פּ. אָווינציעלער זוהן פון א שמיעה, ווי אנדערע ווילען האָ־בען, בין איינע פון די וויכטיגסטע פיגורען אין דער וועלט פּאָליטיק, איז בריאן אָבער פאַרבליבען אלע מאָל דערזעלבער, דער פאַרטיידיגער פון דעם שוואַכערען, דער ראַדיקאַלער פרייהייט און שלום קעמפער, וועלכער האָט אוועקגעלייגט אפטמאָל טע־אָריע אָן א זייט, און געזוכט אפשר שווער־רערע, געפעהרליכערערע, אָבער פּראַקטי־שערע וועגען.

געבאָרען אין 1862, איז ער נאָך אלס שילער און שפּעטער אלס יונגער לאָיער פאַרכאַפּט געוואָרען פון דער סאָציאַליס־טישער באוועגונג, און אויב נים אויף איי־ניג און אויף שטענדיג איז ער געטריי גע־בליבען דער סאָציאַליסטישער, דאָקטרינע איז ער אָבער זיין נאצען לעבען געווען טעטיג און דערפאָלגרייך אין קעמפען און פאַרווירקליכען טיילען פון סאָציאַליסטי־שען פּראָגראַם.

אין 1894, ביים ארבייטער קאָנגרעס אין נאנט רוקס ער זיך ארויס אין פאָדער־גרונט און ווערט איינער פון די פיהרער פון די פראנצויזישע סאָציאַליסטען. ביז דאן האָט ער שוין געוואונען א היבשע מאַס פּאָפּולאַריטעט דורך זיין מיטאַרבייט־טען אין פאַרשיידענע אנארכיסטישע און ראַדיקאַלע צייטונגען. באזונדערס דורך זיין גרינדען צוזאַמען מיט זשאָרעסען די "לי'יומאַניטע", די גרויסע ראַדיקאַלע צייי־טונג, וואָס האָט נעהאַט א דאנק איהרע גרויסע פיהרער אזא גרויסען איינפלוס אויף די פראנצויזישע מאַסען און אויף דער פראנצויזישער פּאָליטיק.

צוזאַמענאַרבייטענדיג מיט זשאָרעסען באקעמפט ער אין דער זעלבער צייט דעם לעעטענס אידייע צו קעמפען פאַר דער פּאָלשטענדיגער פאַרווירקליכונג פון סאָ־ציאַליזם. בריאן איז פּראַקטיש, און ביי איהם איז דעכט מיטאַרבייטען מיט אלע מינים ראַדיקאַלען און אפילו רעפּובליקאַ־נער אבי צו דערגרייכען דערווייַלע עפּעס אויפ'ן וועג פון פאַרלייכטערען די באַ־דינגונגען פון ארבייטער לעבען. אין ביי דעם קאָנגרעס אין נאנט געלינגט איהם מאַקע צו זיינען ביי די רעפּובליקאַנער־בייטער יוניאָנס, וואָס איז דעמאָלט באַ־קעמפט געוואָרען פון פיעל וויכטיגע און לייטענדע פּערזענליכקייטען אין פראַנ־גור, פריהער אין די פראנצויזישע ראַדי־קאַלע קרייזען, שפּעטער אין פראנצויזי־שער פּאָליטיק און ענדליך אין דער וועלט פּאָליטיק איז געווען אריסטיד בריאן, דער נאָר וואָס פאַרשטאַרבענער פראנצויזישער שטאַטסמאַן.

אין דעם ווייטען וועג, וואָס עס האָט געראַרפט דורכמאַכען דער פּ. אָווינציעלער זוהן פון א שמיעה, ווי אנדערע ווילען האָ־בען, בין איינע פון די וויכטיגסטע פיגורען אין דער וועלט פּאָליטיק, איז בריאן אָבער פאַרבליבען אלע מאָל דערזעלבער, דער פאַרטיידיגער פון דעם שוואַכערען, דער ראַדיקאַלער פרייהייט און שלום קעמפער, וועלכער האָט אוועקגעלייגט אפטמאָל טע־אָריע אָן א זייט, און געזוכט אפשר שווער־רערע, געפעהרליכערערע, אָבער פּראַקטי־שערע וועגען.

געבאָרען אין 1862, איז ער נאָך אלס שילער און שפּעטער אלס יונגער לאָיער פאַרכאַפּט געוואָרען פון דער סאָציאַליס־טישער באוועגונג, און אויב נים אויף איי־ניג און אויף שטענדיג איז ער געטריי גע־בליבען דער סאָציאַליסטישער, דאָקטרינע איז ער אָבער זיין נאצען לעבען געווען טעטיג און דערפאָלגרייך אין קעמפען און פאַרווירקליכען טיילען פון סאָציאַליסטי־שען פּראָגראַם.

אין 1894, ביים ארבייטער קאָנגרעס אין נאנט רוקס ער זיך ארויס אין פאָדער־גרונט און ווערט איינער פון די פיהרער פון די פראנצויזישע סאָציאַליסטען. ביז דאן האָט ער שוין געוואונען א היבשע מאַס פּאָפּולאַריטעט דורך זיין מיטאַרבייי־טען אין פאַרשיידענע אנארכיסטישע און ראַדיקאַלע צייטונגען. באזונדערס דורך זיין גרינדען צוזאַמען מיט זשאָרעסען די "לי'יומאַניטע", די גרויסע ראַדיקאַלע צייי־טונג, וואָס האָט נעהאַט א דאנק איהרע גרויסע פיהרער אזא גרויסען איינפלוס אויף די פראנצויזישע מאַסען און אויף דער פראנצויזישער פּאָליטיק.

צוזאַמענאַרבייטענדיג מיט זשאָרעסען באקעמפט ער אין דער זעלבער צייט דעם לעעטענס אידייע צו קעמפען פאַר דער פּאָלשטענדיגער פאַרווירקליכונג פון סאָ־ציאַליזם. בריאן איז פּראַקטיש, און ביי איהם איז דעכט מיטאַרבייטען מיט אלע מינים ראַדיקאַלען און אפילו רעפּובליקאַ־נער אבי צו דערגרייכען דערווייַלע עפּעס אויפ'ן וועג פון פאַרלייכטערען די באַ־דינגונגען פון ארבייטער לעבען. אין ביי דעם קאָנגרעס אין נאנט געלינגט איהם מאַקע צו זיינען ביי די רעפּובליקאַנער. דער נאָר וואָס געווען מאַנאַרכיסטען.

ער שטרעבט צו פאַרגלעטען עטוואָס די ביטערקייט, וואָס דער זיעג האָט ארויסגערופען ביי די רעפּובליקאַנער. דער נאָר וואָס געווען מאַנאַרכיסטען.

אָט דער דאָזיגער פּראַקטישער חוש ברענגט איהם סוף כל סוף צו איבעררייי־סען מיט דער סאָציאַליסטישער פּאַרטיי.

אריסטיד בריאן

נאָך עטליכע אונגעלונגענע פּרוּוון ווערט אין יאָר 1902 דערוועהלט אין פאַר־לאַמענט. ער פיהרט דאן אָן בראש פון די ראַדיקאַלען דעם קאַמף פאַר אפטייליגן די קירכע פון דער מלוכה. אין דער קאַמיסיע וואָס ווערט אויסגעקליבען פאַר דעם צוועק, קריגט בריאן די אויפגאַבע צוצו־שטעלען דעם באַריכט. זיין באַריכט איז מייסטערהאַפט צוזאַמענגעשטעלט, ווערט פון פאַרלאַמענט אָנגענומען מיט קליינע ענדערונגען און אזוי טרעט בריאן דאן אריין אין עפענטליכען לעבען פון פראַנק־רייך אלס איינער, וואָס פיהרט אָן מיט איהר גורל.

ער שטרעבט צו פאַרגלעטען עטוואָס די ביטערקייט, וואָס דער זיעג האָט ארויסגערופען ביי די רעפּובליקאַנער. דער נאָר וואָס געווען מאַנאַרכיסטען.

אין די יאָרן פון דער מאַקאַביאַדע, לויט דעם פּראָ־גראַם, וועט ווידערקיך זיין א גראַנדיעזע פייערונג אין מאַסשטאַב פון אלוועלטלי־כען אידענטום און נים פון ספּאַרטיווער באַדייטונג, נאָר אויך פון א נאַציאָנאַ־לען. 1200 מאַקאַבייערע, איינטייליגענ־מער אין די וועגשפּילען און וועגשטאַמ־פען, וועלען קומען אהער פון אלע עקען וועלט: פון ארגענטינע, פאַראייניגטע שטאַטען, טונים, פון ענגלאַנד, פראַנק־רייך, שווייץ, דייטשלאַנד, עסטרייך, פּוי־לען, טשעכאָסלאָוואַקיע, ליטע, עסטלאַנד, רומעניען, יוגאָסלאָוויע, בולגאַריען, גרי־כענלאַנד, סיריען און עגיפּטען. מיט זיי, אויסער א באַדייטענדע צאָהל געסט, וועט לען אויך קומען א געוויסע צאָהל סקאָו־טען, וועלכע וועלען זיך דאָ אינאַרדנען אין א לאַנגער צוזאַמען מיט די היגע 1500 סקאָוטען.

וועט־שפּילען וועלען פאַרקומען אין פאָלגענדע ספּאָרט־צווייגען: לייכטע אט־לעטיק, שווימען, טענים, באָקס. וועט־קאַמף, הויכען געוויכט, האָקי־שפּיעל, ראַגבי־שפּיעל און פוטבאָל; ווידער גימ־נאַסטיק, פריי א באוועגונגען און מאַקאַבי־אַדאַ־פּראָצעסיע. אין די דאָזיגע וועט־שפּילען און אין דער פּראָצעסיע וועלען זיך באַטייליגען ביז 6900 מאַן. איצט פאַרבאַרייטעט מען שוין א גרויסען פּלאַץ פאַר דער מאַקאַביאַדע אין תל אביב, ביים טייך ירקון, בלויז וועט־שפּילען און טענים שפּיעל וועלען פאַרקומען אין אנדערע פּלעצער — דער ערשטער אין חיפה און מכבי־ אַראַנזיאַציע צעהלט היינט צו־טאָג הונדערט טויזענט חברים. נעהמענ־דיג אין אַכט, אז מכבי אַראַנזיאַציעס עקזיסטירען אין אלע לענדער פון דער וועלט, כמעט אין אלע שטעדט, וואו עס איז כאַר פאַראַן א אידישע באַפעלקערונג, קען מען זיך נאָר וואונדערען, וואָס די דאָזיגע אַראַנזיאַציע פאַרנעהמט ביין איצט פאַרגלייכונגסווייז א באַשיידענעם אָרט צווישען די נאַציאָנאַלע אַראַנזיאַ־ציעס. איבערהויפּט איז זעהר ווידיג דאָס, וואָס דער מכבי טרייבט נים קיין פּאָליטיק, האָט נים קיין שום פּאַרטיי־אַישע פאַרבען, נאָר איז ריין־נאַציאָנאַל. פעליעכט וועט די מאַקאַביאַדע ארויס־ברענגען פאַר דער אידישער וועלט און פאַר דער מכבי־צענטראַלע זעלבסט איהר באַדייטונג און מעגליכקייטען.

אין די מאַקאַביאַדע, לויט דעם פּראָ־גראַם, וועט ווידערקיך זיין א גראַנדיעזע פייערונג אין מאַסשטאַב פון אלוועלטלי־כען אידענטום און נים פון ספּאָרטיווער באַדייטונג, נאָר אויך פון א נאַציאָנאַ־לען. 1200 מאַקאַבייערע, איינטייליגענ־מער אין די וועגשפּילען און וועגשטאַמ־פען, וועלען קומען אהער פון אלע עקען וועלט: פון ארגענטינע, פאַראייניגטע שטאַטען, טונים, פון ענגלאַנד, פראַנק־רייך, שווייץ, דייטשלאַנד, עסטרייך, פּוי־לען, טשעכאָסלאָוואַקיע, ליטע, עסטלאַנד, רומעניען, יוגאָסלאָוויע, בולגאַריען, גרי־כענלאַנד, סיריען און עגיפּטען. מיט זיי, אויסער א באַדייטענדע צאָהל געסט, וועט לען אויך קומען א געוויסע צאָהל סקאָו־טען, וועלכע וועלען זיך דאָ אינאַרדנען אין א לאַנגער צוזאַמען מיט די היגע 1500 סקאָוטען.

וועט־שפּילען וועלען פאַרקומען אין פאָלגענדע ספּאָרט־צווייגען: לייכטע אט־לעטיק, שווימען, טענים, באָקס. וועט־קאַמף, הויכען געוויכט, האָקי־שפּיעל, ראַגבי־שפּיעל און פוטבאָל; ווידער גימ־נאַסטיק, פריי א באוועגונגען און מאַקאַבי־אַדאַ־פּראָצעסיע. אין די דאָזיגע וועט־שפּילען און אין דער פּראָצעסיע וועלען זיך באַטייליגען ביז 6900 מאַן. איצט פאַרבאַרייטעט מען שוין א גרויסען פּלאַץ פאַר דער מאַקאַביאַדע אין תל אביב, ביים טייך ירקון, בלויז וועט־שפּילען און טענים שפּיעל וועלען פאַרקומען אין אנדערע פּלעצער — דער ערשטער אין חיפה און דער צווייטער אין דער קאָלאָניע רחובות, 15 מינוט פאָהרען מיט אן אויטאָמאָביל פון תל אביב. די מאַקאַביאַדע וועט דויר ערען דריי טעג — 29, 30 און 31־טען מערץ. דעם 28־טען מערץ, לויט דעם פּלאַן און אפּמאַך פון דער מאַקאַבי־צענטראַלע, וועלען אָנקומען קיין ארץ מעלט פאַר דעם 900 פונט, די פאָנדען — דער נאַציאָנאַל פאָנד און קרן היסוד האַ־בען געגעבען 300 פונט און 600 וועט מען זיכער דערהאַלטען פון די איינטריטס־קאַרטען. דאָס, וואָס די פאָנדען האָבען אין איצטיגען מאָמענט, ווען די לאַנגע צווייגען זיי צו זיין אויסערגעוועהנליך שפּאַרזאַם, צווייגנט זיי לאַנג זיך ישוב'ען איידער זיי גיבען אויס א פונט, נעענטען 300 פונט איז א גענויער באַוייז, אז אין די ציוניסטישע ספּערען באַטאַכט מען די מאַקאַביאַדע אלס א באַדייטונגספּולע פעלקערונג. דאָס איז אבער וואָס אלס ספּאָרטיווע פייערונג, אויב מיר באַ־טראַכטען דעם ספּאָרט אלס נייטיק, און וועגען דען זענען שוין איצט קיין חלוקי דעות נישטא. אויסער דעם איז די מאַקאַ־ביאַדע נאָך פעלד נויטיגער איצט — אין אונזער טרויעריגער צייט — פאַר דער דער נאַנצער נאַציאָנאַלער באַוועגונג. דאָס וואָס עטליכע מוזיקנט פון דער אידישער יוגענט וועלען קומען אין אונמיטעלבאַרער פיזישער באַריהרונג מיט דעם אידישען היימלאַנד און זייער גליבען און האָפנונ־גען וועלען ווערען דערפריש און ערמוטיגט דורך אייגענע איינדרוקען, דאָס איז נאָר נים אפּשטאַצען. זיי וועלען זעהן מיט זייערע אויגען וואָס אידישער וועלען און אידישע מיה האָבען געשאַפען, אוועקגע־לייגט א סאָלידען פונדאַמענט און עס איז כדאי, עס איז פאַראַן צוליעב וואָס צו אַרבייטען און צו קעמפען דאָרטען — אין די גלות־לענדער.

די ארץ ישראל אידען וועלען זיי אויפנעהמען מיט דער העכסטער האַרציג־קייט, אמת־ברידערליך. אָט האָבען שוין 709 תל אביב'ער ביראַנער אויסגעדריקט זייער וואונש צו האָבען ביי זיך די דאָזי־גע געוואונשענע געסט. פון זיי 251 — מיט פּוילען פאָנסיאָן, 300 — מיט פריהש־טיק און בלויז 157 — אהן עסען און באַ־ליינונג, ווייל זייערע באַלעבאַטים זענען אַרבייטער. וואָס נעהען נאָענט פריה צו דער אַרבייט. די אלע האָבען זיך פאַר־שריבען דעם 4־טען פעברואַר, אָבער עס איז נאָך פאַראַן גענוג צייט און עס איז צו האָפנען, אז די צאָהל פון עהנליכע פאַר־הוצאות, אין אויסלאַנד האָט מען געזאָ־גט, אז דער יאָר 1932 איז א גראַנדיעזע שפּילען די ראָלע פון א רעטונגס־מ־פאַר אונצעהליגע אידישע קיבוצים אנשטאַלטען איבער דער גאַנצער וו די דאָזיגע פּעריאָדע פון נדבות בייטהאַראַנגקייט אין דעם לעבען אמעריקאַנער אידען וועט פאַרציי־ווערען מיט גאָלדענע אותיות אוי בלעטער פון דער אידישער געש אונצעהלבאַר זענען די אינסטיטוציע נעמיינדעס און די יחידים פון גאַר וועלט, וועלכע זענען בוכשטעבליך דאַטשעוועס געוואָרען פון חורבן און טערגאַנג דורך דער גוטסקייט פון ריקאַנער אידען. דער הויכער גייסט אָט דער "תקופה הזהב" אין דעם ל פון היגען אידישען קיבוץ דאַרף ערש געעריג אָפּגעשאַצט ווערען.

נו, איצט ווען אויך אמעריקע שווער געטראָפען געוואָרען דער וו עקאָנאָמישען קריזיס, ווערט פון זייטען געמאַכט די אַנדייטונג, אז אַ קאַנער אידען האָבען איצט "זייערע בענע צרות", עס פאַלט אויף זיי א אויסזוהאַלטען זייערע לאָקאַלע אי טוציעס. און מען קען נים זיי וואָרטען, זיי זאָלען, פונקט ווי א גוטע צייטען, באַזאָרגען די אידיש דערפענישען פון אנדערע לענדער, זייערע איינענע אנשטאַלטען געפינ־נעווענדעט ווערען די טענה פון "און לאַקאַלע" אָדער "פרעמעד אי בענע". דער ענטפער איז, אזוי ווי געזן, "שלא ממין השאלה".

איך באַציה זיך, פאַרשטעה אויף דער עמיגרדשענסי קאָמפּיי איז איצט אויפגענומען געוואָרען ווע־טעוועז דיי אינסטיטוציעס פון אלטע אין ארץ ישראל.

עס קאָן דאָ נים גענוג שטאַר טאָנט ווערען, אז אויסער דער אין ארץ ישראל אלס ארץ ישראל וועלכער מיר האָבען באַזאָרגדערע פ אלס נאַציאָנאַלע איינהייט — זענע אויך די מעהרסטע אינסטיטוציע אלטען ישוב, פאַר וועלכע עס ווערט אָפּגעלירט, נים קיין לאַקאַלע ישראל'דיגע, אין דעם זענען ווערט געוועהטליך פאַרשטאַנען, דרינגליכע באַדערפענישען פון אין פאַרשיידענע לענדער אויס ארץ ישראל. דייטליכער גערעדט די דאָזיגע אינסטיטוציעס זאָלען געפינען אין ארץ ישראל, וואָלטען געפינען אין פוילען, ליטע, ריקע א. אז. וו., און די איריש פון דאָקטריים פאַר 50 יאָהר. פ ר י ז: פאַר יונגע און מוטערס. "עוצליכע אינפאַרמ־ניטסיגער ביכעלע וועגען געווי־טער און קינד. שרייבט צו פיליפּס קעמיקאַל קאָ. 907 עלי־ווינדזאָר, אנטאריאָ. איהר הריגען פאַלשטענדיג אומזיסט־מין פאַנאַרבע.

דער פילם פריהער און איצט

פון אונזער קאָרעספּאָנדענט פ. לאַגשטיין

פוילען אויפ'ן פּראָגער יאָריד

פון אלע מעסען פון דער גאַנצער וועלט, וועט בלויז פּראָג האָבען דיזכיה, אז פוילען זאָל זיך אָפּיציעל באַטייליגען מיט אן אייגענער אויסשטעלונג אויפ'ן קומענדיגען יאָריד. אויף דער איצטיגער פּראָגער מעסע, וואָס הויבט זיך אָן דעם 13־טען מערץ ד. י. וועט צום ערשטען מאָל געעפענט ווערען אן אייגענע אויס־שטעלונג פון פילמען און פון דער פילם־באַראַנזש.

אויס'ן פּראָגער יאָריד וועט יעדעס פאָלק, אנגעהויבען פון אמעריקע, דייטש־לאַנד, שווייץ ביז לעטלאַנד, אויסשטע־לען איהר פילם־פּראָדוקציע אין אייגענע פּאַוויליאָנען און אויסשטעלונגען, בכדי צו ווערבען פאַר איהר נאַציאָנאַלער פילם־אינדוסטריי און פאַר איהרע אייגענע קינסטלער.

פוילען וועט אויסשטעלען עטליכע טויזענט בילדער פון איהרע אייגענע פילי־מעס און קינסטלער ווי קיעפּורא און אנ־דערע, וועלכע האָבען שוין טיילס א שם אויף דער אינטערנאַציאָנאַלער פילם־וועלט, טיילס זענען זיי נאָר באַקאַנט אין טעוועז דיי אינסטיטוציעס פון אלטע אין ארץ ישראל.

עס קאָן דאָ נים גענוג שטאַר טאָנט ווערען, אז אויסער דער אין ארץ ישראל אלס ארץ ישראל וועלכער מיר האָבען באַזאָרגדערע פ אלס נאַציאָנאַלע איינהייט — זענע אויך די מעהרסטע אינסטיטוציע אלטען ישוב, פאַר וועלכע עס ווערט אָפּגעלירט, נים קיין לאַקאַלע ישראל'דיגע, אין דעם זענען ו ווערט געוועהטליך פאַרשטאַנען, דרינגליכע באַדערפענישען פון אין ארץ ישראל. דייטליכער גערעדט די דאָזיגע אינסטיטוציעס זאָלען געפינען אין ארץ ישראל, וואָלטען געפינען אין פוילען, ליטע, ריקע א. אז. וו., און די איריש פון די אלע לענדער וואָלטען זיי אויסהאַלטען.

איך וועל פון דער אינטערעסאַנטער אויפ'ן דער עמיגרדשענסי קאָמפּיי איז איצט אויפגענומען געוואָרען — א